

03.06.2025

KURUL KARARI

Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.05.2025/243
Karar Numarası : 2025/299

Başvuran : Resen İnceleme

Muhatap : Nevşehir Belediye Başkanlığı

Adres : -

I. KONU

1. Nevşehir Belediyesi tarafından Arapça tabelaların kaldırılmasına ve yabancı uyruklu kişilere uygulanacak nikâh ile su ücretlerinde farklı tarife belirlenmesine ilişkin olarak yürütülen uygulamaların ayrımcılık yasasına aykırılık teşkil ettiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. 3/4/2024 tarihinde yazılı ve görsel basında “Nevşehir Belediyesi işyerlerindeki Arapça tabelaları kaldırtıyor”, “Nevşehir’de Arapça Tabelaların Kaldırılması İçin Başkan A.’dan Talimat” başlıklı çeşitli haberler yansımış ve bu haberlerde Nevşehir Belediyesi tarafından Arapça tabelalı işyerlerine yönelik denetim başlatıldığına, yapılan denetimlerde Arapça yazılı tabela, poster gibi ilan, reklam ve tanıtım materyalleri bulunan işyerlerine ilgili materyallerin kaldırılması için 5/4/2024 tarihine dek süre verildiği iddiaları yer almıştır. Nevşehir Belediye Başkanı R.A. tarafından 20/4/2024 tarihinde basına verilen demeçte ise yabancı uyruklu kişilerin su ücretlerine yüzde 250-300 oranında zam yapılacağı ve 750,00 TL olan nikâh ücretinin 15.000,00 TL’ye çıkarılacağı ifade edilmiştir.

3. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde “Ayrımcılık yasası ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda söz konusu iddialar hakkında 6701 sayılı Kanun hükmü gereğince 8/5/2024

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

tarhli ve 2024/504 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ile resen inceleme başlatılmasına karar verilmiştir.

4. Söz konusu uygulamalara ilişkin olarak başlatılan resen inceleme kapsamında muhatap Nevşehir Belediye Başkanlığından alınan yazılı görüş yazısında özetle:

a. Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) 19/3/2018 tarih ve TS 13813 sayılı Teknik Kurul Kararı ile kurum ve kuruluşlarda kullanılan tabelalar için bazı kurallar belirlendiği, belirlenen kurallar gereği tabelalarda Türkçe kelime kullanımının esas alındığı, eğer yabancı dilde kelimeler de kullanılmak istenirse Türkçe metnin altında Türkçe ifadenin yaklaşık %25'i büyüklüğünde puntolarla yazılabileceği,

b. 2017/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile 2017 yılının Türk Dili Yılı olarak ilan edildiği ve aynı genelge ile yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve basın yayın organlarından dilin doğru ve yerinde kullanımı konusunda gerekli dikkat ve özeni göstermelerinin ve yapılacak çalışmalara etkin bir şekilde katılmalarının istendiği,

c. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinin (n) bendi uyarınca *"Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek"* yetki ve imtiyazının belediyelere verildiği, söz konusu yetki kapsamında Nevşehir Belediye Meclisinin 2/6/2017 tarihli Kararı ile *"Tescilli markalar ile tescilli ticaret unvanları hariç olmak üzere; her türlü ilan, reklam ve tanıtım amacıyla kullanılan pano, levha, tabela, afiş ve benzerlerinde Türk dilinin ve Türkçe kelimelerin kullanılması mecburidir. Aksine hareket edenler hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32. Maddesi gereğince ceza tatbik edilir. Bu hükme aykırı unvan, tabela, ilan vb. kullanan işyerlerine açma ve çalışma ruhsatı verilmez."* hükmünün Belediye Yasağı olarak tespit edildiği ve Belediye Yasakları Listesine ilave edildiği,

ç. Nevşehir Belediye Meclisi tarafından Arapça tabelaların kaldırılmasına ilişkin ayrıca alınmış bir karar bulunmadığı, yapılan denetimlerin Belediye Yasakları Listesi ile TSE standartları kapsamında yabancı dildeki tüm tabelalara yönelik gerçekleştirildiği, tesis edilen işlemlerin uyarı ile sınırlı kaldığı ve hiçbir iş yerinde tabela kaldırma işlemi gerçekleştirilmediği,

d. Yabancı uyruklu kişilere uygulanacak su ve nikâh ücreti tarifelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin olarak; 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97'nci maddesi uyarınca belediyelerin ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkili olduğu,

e. Belediye Meclisince öngörülen ücret tarifelerinin ayrımcılık yapılmaksızın yapılan iş, harcanan zaman, maliyet ile personel durumunu dikkate alınarak, yapılan işin daha masraflı olması, daha uzun sürmesi ve daha uğraştırıcı olması gibi farklılıklar da göz önünde bulundurularak belirlendiği,

f. Nikâh ücretlerinin nikâh işlemlerinin yapıldığı yere, nikâh işlemlerinin mesai saatleri içinde yahut dışında olmasına ve ayrıca ihtiyaç duyulacak tercümanlık hizmeti nedeniyle nikâh işlemleri yaptıran kişilerin yabancı uyruklu olup olmamasına ve Türkçe bilip bilmemesine göre değişiklik gösterdiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

g. Yabancıların nikâh ücreti tarifelerine ilişkin olarak yabancılara özel alınan bir karar bulunmadığı, tarifenin vatandaş yahut yabancı ayrımı gözetilmeksizin yıllık olarak belirlendiği, yabancılar yönünden alınmış olan kararın tercümanlık hizmeti ile sınırlı olduğu,

ğ. Türkiye Çevirmenler Derneğinin 2024-1 dönemi asgari ücret tarifesinde resmi daireler için sözlü çeviri taban fiyatı KDV ve stopaj vergileri hariç 9.000,00 TL seviyelerine ulaşırken simültane çeviri için tarifenin dolar üzerinden belirleneceğinin ifade edildiği, bu kapsamda uygulanan ücret tarifesindeki değişikliğin vatandaş olup olmama ve Türkçe bilip bilmeme farklılığından kaynaklandığı,

h. Su ücretine ilişkin tarifede ise yabancı uyruklu kişiler açısından mutlak bir fazlalık söz konusu olmadığı, 5/6/2024 tarihinde yapılan tarife değişikliği ile yabancı uyruklu mesken ve ticarethane aboneleri için belirlenen su bedelinin m³ başına 5,16 TL olduğu, bu bedelin resmi daireler için 7,70 TL, vatandaşlara ait ticarethanelerin su abonelikleri için 8,04 TL, inşaat abonelikleri için ise 11,00 TL olduğu beyan edilerek konuya ilişkin Belediye Meclis Kararları sunulmuş ve ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği ifade edilmiştir.

5. Muhatap Nevşehir Belediye Başkanlığından alınan ilave görüş yazısında özetle:

a. 5/6/2024 tarihinden önce yabancı uyruklu kişilerden yalnızca cüzdan bedeli alınırken bu tarihten sonra Belediye Meclisi Kararı ile Türkçe bilmeyen yabancı uyruklulardan tercümanlık ücreti tahsil edilmeye başlandığı, yabancıların nikâh işlemlerinde 14.500,00 TL tercümanlık hizmeti ücreti tahsil edilmesine yönelik bu uygulamanın Türkçe bilmeyen kişileri kapsadığı, Türkçe bilen yabancı uyruklulardan yalnızca Türk vatandaşlarından da talep edilen nikâh ücreti bedelinin istendiği, bu kişilerden ayrıca tercümanlık ücreti talep edilmediği,

b. Belediyenin sınırları içinde ikamet eden yabancı uyruklu kişilerin vatandaşlıkları ve sayısına ilişkin verilerin sürekli değişkenlik göstermesi sebebiyle belirlenemediği,

c. Belediyeye evlenmek amacıyla başvuran yabancı uyruklu kişi sayısının:

- 2021 yılında 51,
- 2022 yılında 105,
- 2023 yılında 100,
- 2024 yılı 1/1/2024 - 4/6/2024 tarihleri arasında 43,
- 2024 yılı 5/6/2024 - 1/11/2024 tarihleri arasında 10 olduğu,

ç. 5/6/2024 tarihinden sonra muhatap Belediyeye evlenmek amacıyla başvuranlara Türkçe bilmedikleri takdirde tercümanlık ücreti uygulanacağı ve ikamet şartı aranmaksızın başka belediyelerde de nikâh işlemlerini gerçekleştirebilecekleri bilgisinin verildiği,

d. Türk vatandaşlarından 5/6/2024 tarihinden önce yalnızca cüzdan bedeli alınırken 5/6/2024 tarihinden sonra,

- Mesai içi nikâh ücreti için 500,00 TL,
- Mesai içi özel salon ücreti için 1.000,00 TL,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

- Mesai dışı nikâh ücreti için 1.000,00 TL,
- Mesai dışı özel salon ücreti için 1.500,00 TL alınmaya başlandığı ifade edilerek ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği öne sürülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesi “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” hükmünü haizdir.

7. Anayasa'nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

8. Anayasa'nın “Düşünceyi açıklama ve yayma” başlıklı 26'nci maddesinde “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir. Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.(...)” hükmü yer almaktadır.

9. Anayasa'nın “Ailenin korunması ve çocuk hakları” başlıklı 41'inci maddesi şöyledir:

“Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.(...)”

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin ilgili hükümleri şöyledir:

“(1)Bu Kanunun uygulanmasında; ... d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, e) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılamayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını(...) ifade etmektedir.

11. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.(...)"

12. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık türleri "a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık" olarak sıralanmıştır.

13. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasında "(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar." hükmü yer almaktadır.

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurum'un "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine inceleme, araştırma, karara bağlama ve sonuçlarını takip etme" görevlerini haiz olduğu düzenlenmiştir.

15. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "İhlal kararı" başlıklı 69'uncu maddesinde "İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması halinde ihlal kararı verilir." hükmü yer almaktadır

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

16. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ayrımcılık yasağı ihlali iddialarını başvuru üzerine veya resen; insan hakları ihlali bağlamındaki iddiaları ise resen inceleme yetkisini haizdir. Bu kapsamda basında yer alan Nevşehir Belediyesi tarafından yalnızca Arapça tabelalı işyerlerine yönelik denetim başlatıldığı, Arapça yazılı tabelalar, posterler gibi ilan, reklam ve tanıtım materyalleri bulunan işyerlerine ilgili materyallerin kaldırılması için 5/4/2024 tarihine dek süre verildiği iddialarına ve Nevşehir Belediye Başkanı R.A.'nın yabancıların su ücretlerine yüzde 250- 300 oranında zam yapılacağı, 750,00 TL olan nikâh ücretinin 15.000,00 TL'ye yükseltileceği açıklamalarına ilişkin olarak 8/5/2024 tarihli ve 2024/504 sayılı Kurul Kararı ile resen inceleme başlatılmıştır.

17. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 2'nci maddesi "*Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayrım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.*" hükmünü haizdir.

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*"

19. Hem uluslararası hem de ulusal mevzuatta yer alan ırk, etnik köken ve dil birbiriyle bağlantılı temeller olup eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı bağlamında değerlendirme yapılırken birlikte dikkate alınmayı gerektirmektedir. Ayrımcılık yasağı kapsamında yer alan temellerden olan dil, kişinin ırk veya etnik kökeninden bağımsız değildir. Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), ırk ve etnik mensubiyet kavramlarını açıklarken dil, din, milliyet ve kültürün ırktan ayrılamaz olabileceğini belirtmiştir. AİHM'e göre etnik mensubiyet ve ırk, bağlantılı ve örtüşen kavramlardır. Irk kavramı, insanların, cilt rengi veya yüz özellikleri gibi morfolojik niteliklere göre biyolojik olarak alt türlere ayrılması fikrine dayanırken, etnik mensubiyetin kökeni ortak milliyet, kabile aidiyeti, dini inanç, paylaşılan dil veya kültürel ve geleneksel kökenler ve temeller düşüncesine dayanmaktadır (AİHM, *Timishev/Rusya*, B. No: 55762/00 ve 55974/00, 13/3/2006, para. 55).

20. Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun (ECRI) 7 No'lu Genel Politika Tavsiyesi'ne göre "*ırkçılık*" terimi; "*ırk, renk, dil, din, milliyet veya milli veya etnik kökenin bir birey veya bir grup insanın aşağılanması için bir gerekçe oluşturması veya bir bireyin veya bir grup insanın üstünlük duygusu içine girmesi için bir neden oluşturması*" anlamına gelmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

“Irka dayalı ayrımcılık” ise nesnel ya da makul bir gerekçesi olmaksızın ırk, renk, dil, din, milliyet veya milli veya etnik kökeni nedeniyle kişi veya grupları farklı muameleye tabi tutma anlamını taşımaktadır.

21. Somut olayda 3/4/2024 tarihinde yazılı ve görsel basına “Nevşehir Belediyesi işyerlerindeki Arapça tabelaları kaldırtıyor”, “Nevşehir’de Arapça Tabelaların Kaldırılması İçin Başkan A.’dan Talimat” başlıklı çeşitli haberler yansımış ve bu haberlerde Nevşehir Belediyesi tarafından Arapça tabelalı işyerlerine yönelik denetim başlatıldığına, yapılan denetimlerde Arapça yazılı tabelalar, posterler gibi ilan, reklam ve tanıtım materyalleri bulunan işyerlerine ilgili materyallerin kaldırılması için 5/4/2024 tarihine dek süre verildiğine ilişkin iddialar yer almıştır. Nevşehir Belediye Başkanı R.A. tarafından 20/4/2024 tarihinde basına verilen demeçte ise yabancıların su ücretlerine yüzde 250-300 oranında zam yapılacağı ve 750,00 TL olan nikâh ücretinin 15.000,00 TL’ye yükseltileceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda resen incelemeye konu uyuşmazlık dil, ırk ve etnik köken temellerinde ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğine ilişkin olup ilk olarak Arapça tabelalara ilişkin iddialar dil temelinde doğrudan ayrımcılığa, devamında su ve nikâh ücretlerine ilişkin iddialar ise dil, ırk ve etnik köken temellerinde dolaylı ayrımcılığa ilişkin ilkeler çerçevesinde ele alınacaktır.

22. AİHM kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak şeklinde tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpizs/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33).

23. Bir kişinin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını dili nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele ise dil temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır. (TIHEK, Ayrımcılık Temelleri Serisi No: 8 Dil Temelinde Ayrımcılık, 2022, s. 6).

24. AİHM’e göre, farklı muamele; nesnel ve makul bir gerekçeye sahip değilse yani meşru bir amaç gütmüyorsa veya muamele kapsamında kullanılan araçlar ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılilik ilişkisi bulunmuyorsa ayrımcı bir nitelik kazanmaktadır (AİHM, *Mazurek/Fransa*, B. No: 34406/97, 1/5/2020, para. 48).

25. Bu çerçevede somut olay bağlamında ilk tespit edilmesi gereken Arapça tabelalara ilişkin olarak farklı bir muamele uygulanıp uygulanmadığıdır. Muhatap Belediyeden alınan görüş yazısında TSE’nin, 19/3/2018 tarihli ve TS 13813 sayılı Teknik Kurul Kararı ile kurum ve kuruluşlarda kullanılan tabelalar için bazı kurallar belirlendiği, belirlenen kurallar gereği tabelalarda Türkçe kelime kullanımının esas alındığı, yabancı bir dilde kelimeler kullanılmak istenmesi durumunda Türkçe metnin altında Türkçe ifadenin yaklaşık %25i büyüklüğünde puntolarla yazılabileceği, 2017/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile 2017 yılının "Türk Dili Yılı" olarak ilan edildiği ve aynı Genelge ile yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve basın yayın organlarının dilin doğru ve yerinde kullanımı konusunda gerekli dikkat ve özeni göstermelerinin ve yapılacak çalışmalara etkin bir şekilde katılmalarının istendiği, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 15’inci maddesinin (n) bendi uyarınca “Reklam panoları ve tanıtıcı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

tabelalar konusunda standartlar getirmek” yetki ve imtiyazının belediyelere verildiği, söz konusu yetki kapsamında Nevşehir Belediye Meclisinin 2/6/2017 tarihli Kararı ile “Tescilli markalar ile tescilli ticaret unvanları hariç olmak üzere; her türlü ilan, reklam ve tanıtım amacıyla kullanılan pano, levha, tabela, afiş ve benzerlerinde Türk dilinin ve Türkçe kelimelerin kullanılması mecburidir. Aksine hareket edenler hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 32. Maddesi gereğince ceza tatbik edilir. Bu hükme aykırı unvan, tabela, ilan vb. kullanan işyerlerine açma ve çalışma ruhsatı verilmez.” hükmünün Belediye Yasağı olarak tespit edildiği ve Belediye Yasakları Listesine ilave edildiği, Arapça tabelaların kaldırılmasına ilişkin ayrıca alınmış bir karar bulunmadığı, yapılan denetimlerin Belediye Yasakları Listesi ile TSE standartları kapsamında yabancı dildeki tüm tabelalara yönelik gerçekleştirildiği, tesis edilen işlemlerin de uyarı ile sınırlı kaldığı ve hiçbir iş yerinde tabela kaldırma işlemi gerçekleştirilmediği ifade edilerek görüş yazısı ekinde 5/6/2024 tarihli Belediye Meclis Kararlarına yer verilmiştir.

26. Muhatap tarafından sunulan Belediye Meclis Kararlarında tabelalara yönelik herhangi bir düzenlemenin yer almadığı, basına yansıyan haberlerde Arapça tabela bulunan işyerlerinin uyarılarak ilgili işyerlerine 5/4/2024 tarihine dek süre verildiğinin ifade edildiği, devam eden süreçte tabelaların kaldırılmasına ilişkin alınan bir Meclis Kararı yahut tabelaların kaldırıldığına yönelik basına yansıyan bir haber mevcut olmadığı hususları birlikte göz önüne alındığında somut olayda Arapça tabela bulunan iş yerlerine yönelik uygulanan farklı bir muamelenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir.

27. İkinci olarak resen incelemeye konu edilen yabancı uyruklu kişilere uygulanan su ücretlerinde farklı tarife belirlendiği iddialarının ırk ve etnik köken temelinde doğrudan ayrımcılığa, nikâh ücretlerinde farklı tarife belirlendiği iddialarının ise dil, ırk ve etnik köken temelinde dolaylı ayrımcılığa ilişkin ilkeler çerçevesinde ele alınması gerekmektedir.

28. Bu aşamada somut olay bağlamında tespit edilmesi gereken husus, yabancı uyruklu kişilerin su ücretlerinde farklı tarife belirlenmesi nedeniyle suya erişim hakkı bakımından karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen farklı bir muameleyle maruz kalıp kalmadığına ilişkindir.

29. Nevşehir Belediye Başkanı R.A. 20/4/2024 tarihinde basına verdiği demeçte “Nevşehir Belediyesi olarak biz suyu 14.20 liraya mal ediyoruz peki kaçta veriyoruz? 5.25 liraya veriyoruz. Bu su konusu ile ilgili yeni bir düzenlemeye gidiyoruz. Şu anda 2 bin 600 yabancı su abonesi var. Bu yabancı su aboneleri ile alakalı bu meclis toplantısında en az yüzde 250 oranında olmak üzere zam yapmayı planlıyoruz. Bu ayki meclisimizde mülteci kardeşlerimize bir fiyat güncellemesi yapıyoruz. Tabi diğer abonelerimiz için de kademeli yeni bir tarife belirleyeceğiz. Çünkü suyu çok israf ediyoruz. Buna karşın bölgede kuraklıklardan dolayı en çok su sıkıntısı yaşayabilecek şehir Nevşehir. Buna bir önlem almamız gerekiyor. Yabancılar için yüzde 250 diyoruz ama belki de en az yüzde 300 yapacağız.” ifadelerine yer vermiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

30. Bahse konu açıklamalara ilişkin muhatap Belediye tarafından sunulan görüş yazısında su ücretine ilişkin tarifede yabancı uyruklu kişiler açısından mutlak bir fazlalık söz konusu olmadığı, 5/6/2024 tarihinde yapılan tarife değişikliği ile yabancı uyruklu mesken ve ticarethane aboneleri için belirlenen su bedelinin 5,16 TL/m³ TL olduğu, bu bedelin resmi daireler için 7,70 TL/m³, vatandaşlara ait ticarethanelerin su abonelikleri için 8,04 TL/m³, inşaat abonelikleri için ise 11,00 TL/m³ olduğu beyan edilerek ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği ifade edilmiştir.

31. Suyu erişim hakkı, hem uluslararası insan hakları hukuku hem de ulusal mevzuatta temel bir insan hakkı olarak güvence altına alınmış bir haktır. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin 15 No'lu Genel Yorumu'nun 1'inci maddesi "*Herkes, ayrımcılık yapılmaksızın, kişisel ve evsel kullanım için yeterli, güvenli, kabul edilebilir, fiziksel olarak erişilebilir ve karşılanabilir suya erişim hakkına sahiptir. Su, insan onurunu korumak, yaşamı sürdürmek ve sağlık standartlarını iyileştirmek için temel bir unsurdur.*" ve aynı yorumun 13'üncü maddesi "*Suya erişim hakkı, suyun fiziksel erişilebilirliğini, karşılanabilirliğini, güvenliğini, kalitesini ve miktarını güvence altına alır. Su hizmetlerinin sunulması, hiçbir şekilde doğrudan ya da dolaylı ayrımcılık içeremez. Bu bağlamda, ekonomik ya da diğer statülerine bakılmaksızın herkesin eşit şekilde faydalanması sağlanmalıdır.*" hükmünü haizdir.

32. Nevşehir Belediye Meclisinin 5/6/2024 tarihli Kararı incelendiğinde, Türk vatandaşları ve yabancı uyruklu su aboneleri için farklı su tarifelerinin belirlendiği, Türk vatandaşları için mesken su aboneliklerinde 3,44 TL/m³, ticarethane aboneliklerinde 8,04 TL/m³ su bedeli tahsil edildiği, yabancı uyruklu abonelerde ise mesken ve ticarethane ayrımı yapılmaksızın, her iki abonelik türünde de 5,16 TL/m³ su bedeli tahsil edildiği anlaşılmıştır. Bu düzenleme ile yabancı uyruklu abonelerin mesken aboneliklerinde Türk vatandaşlarına kıyasla 1,72 TL/m³ daha fazla ödeme yaparken; ticarethane aboneliklerinden ise 2,88 TL/m³ daha az ödeme yaptığı görülmüştür.

33. Ticarethane aboneliklerinde yabancı abonelere sağlanan avantajın, mesken aboneliklerindeki dezavantajdan fazla olduğu dikkate alındığında, genel uygulamanın dengeleyici bir niteliğe sahip olduğu, muhatap Belediye tarafından yapılan düzenlemenin yabancı aboneler açısından suya erişim hakkını zedeleyen bir durum oluşturmadığı, yabancı uyruklu kişilerin farklı tarife belirlenmesi nedeniyle ırk ve etnik köken temelinde farklı bir etkiye maruz kalmadığı değerlendirilmiştir.

34. Resen incelemeye konu edilen yabancı uyruklu kişilere uygulanan nikâh ücretlerinde farklı tarife belirlendiği iddialarına ilişkin olarak Nevşehir Belediye Başkanı R.A. 20/4/2024 tarihinde basına verdiği demeçte "*Nevşehir'de yaşayan yabancıların bir de evlenirken ödedikleri nikâh ücreti var. Bu şu anda 750 lira onu da çok yapmıyoruz 15 bin lira yapıyoruz.*" ifadelerine yer almıştır. Somut olayda tespit edilmesi gereken husus, dil, ırk ve etnik köken temelinde dolaylı ayrımcılığa ilişkin ilkeler çerçevesinde yabancı uyruklu kişilerin farklı bir etkiye maruz kalıp kalmadığı ve farklı etki olarak ifade edilen bu unsurun var olduğu durumda, farklı etkiyi ortaya çıkaran eylem, işlem veya uygulamanın

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

meşru bir gerekçesinin bulunup bulunmadığı ve orantılı olup olmadığıdır.

35. Dolaylı ayrımcılık kavramı, AİHM'in Thlimmenos v. Yunanistan kararında açıkça zikredilmese de ilgili kararda dolaylı ayrımcılık kavramına işaret eden şu ifadeler yer verilmiştir: *“Mahkeme bu güne kadar şuna dikkat çekmiştir: Sözleşmenin 14. maddesi, Devletlerin benzer durumda olan kişileri objektif ve makul bir haklılık olmaksızın farklı bir muameleye tabi tutması halinde ihlal edilir. Buna karşın Mahkeme şu hususa da dikkat çeker: 14. maddede belirtilen söz konusu ayrımcılık yasağı maddenin tek yüzü değildir. Yanı sıra, Sözleşme tarafından garanti edilen haklardan yararlanmada ayrımcılık yapılmaması hakkı Devletlerin, durumları önemli ölçüde farklı olan kişileri makul ve objektif bir haklılık olmaksızın farklı bir muameleye tabi tutmaması halinde de ihlal edilmiş olur.”* (AİHM, Thlimmenos/Yunanistan, B. No: 34369/97, 18/12/1996, para. 43). Thlimmenos kararından farklı olarak Mahkeme, D.H ve Diğerleri v. Çek Cumhuriyeti kararında, dolaylı ayrımcılık tanımına açıkça yer vermiştir. Mahkeme'ye göre, bir insan grubu üzerinde zararlı etkileri olan genel bir tedbir veya bir politikanın orantısız olması durumunda da ayrımcılık ortaya çıkabilecektir. (AİHM, D.H ve Diğerleri/Çek Cumhuriyeti, B. No: 57325/00, 18/4/2000, para. 175). AİHM, bu durumun, kastı zorunlu olarak içermeyen dolaylı ayrımcılık oluşturduğunu dile getirmiştir. (TİHEK, B. No: 2020/363, K. No: 2020/182, 25/8/2020, para. 38).

36. 2000/43/EC sayılı AB Konseyi Irk Eşitliği Direktifi madde 2/2-b uyarınca dolaylı ayrımcılık; *“tarafsız gibi görünen düzenleme, ölçüt ve uygulamanın farklı ırk ve etnik kökene sahip kişiler üzerinde belirli bir dezavantaj yaratması”* olarak tanımlanmıştır. Dolaylı ırk ayrımcılığı ise ECRI tarafından 7 No'lu Genel Politika Tavsiyesi'nde; *“görünüşte ayrımcı olmayan bir karar, uygulama ya da tedbirin, objektif ve makul bir gerekçe olmaksızın ırk, renk, dil, din, milliyet, ulusal veya etnik köken gibi bir temele dayalı olarak kişi veya gruplar üzerinde dezavantajlı durum yaratması”* olarak ifade edilmiştir.

37. Dolaylı ayrımcılığın söz konusu olabilmesi için öncelikle görünüşte tarafsız olan bir eylem, işlem veya uygulamanın bulunması ve bu eylem, işlem veya uygulamanın belirli bir kişiyi/grubu diğerlerine göre dezavantajlı konuma getirmesi gerekmektedir. Farklı etki olarak ifade edilen bu unsurun var olduğu durumda, farklı etkiyi ortaya çıkaran eylem, işlem veya uygulamanın meşru bir gerekçesinin bulunup bulunmadığı ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmektedir. Söz konusu uygulamanın amacının kişiyi dezavantajlı bir duruma düşürme amacı taşıyıp taşıyamamasının bir önemi bulunmamaktadır. (TİHEK, Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Rehberi, 2022, s. 23).

38. Somut olayda bahse konu açıklamalara ilişkin muhatap Belediye tarafından sunulan görüş yazısında 5/6/2024 tarihinde alınan Belediye Meclisi Kararı neticesinde 5/6/2024 tarihinden önce yabancı uyruklu kişilerden yalnızca cüzdan bedeli alınırken bu tarihten sonra Nevşehir'de evlenmek isteyen yabancı uyruklu kişilerden 14.500,00 TL tercümanlık ücreti tahsil edilmeye başlandığı, bu uygulamanın Türkçe bilmeyen kişileri kapsadığı, Türkçe bilen yabancı uyruklulardan yalnızca Türk

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

vatandaşlarından da talep edilen nikâh ücreti bedelinin istendiği, bu kişilerden ayrıca tercümanlık ücreti talep edilmediği, Belediyeye evlenmek amacıyla başvuran yabancı uyruklu kişi sayısının 2021 yılında 51, 2022 yılında 105, 2023 yılında 100, 2024 yılı 1/1/2024 - 4/6/2024 tarihleri arasında 43, 2024 yılı 5/6/2024 tarihinden itibaren ise 10 olduğu, 5/6/2024 tarihinden sonra muhatap belediyeye evlenmek amacıyla başvuranlara, Türkçe bilmedikleri takdirde tercümanlık ücreti uygulanacağı ve ikamet şartı aranmaksızın başka belediyelerde de nikâh işlemlerini gerçekleştirebilecekleri bilgisinin verildiği, Türk vatandaşlarından 5/6/2024 tarihinden önce yalnızca cüzdan bedeli alınırken 5/6/2024 tarihinden sonra Belediye Meclisi Kararı doğrultusunda nikâh ücreti tarifesinin mesai içi nikâh ücreti: 500,00 TL, mesai içi özel salon ücreti: 1.000,00 TL, mesai dışı nikâh ücreti: 1.000,00 TL, mesai dışı özel salon ücreti: 1.500,00 TL olarak değiştirildiği ifade edilerek ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği öne sürülmüştür.

39. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 16'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, ırk, uyruklu ve din bakımlarından hiçbir kısıtlamaya uğramaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir.”* Aynı doğrultuda AİHS'nin 12'nci maddesinde de evlilik çağına gelen her bireyin evlenmek ve aile kurmak hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. AİHS'nin 12'nci maddesinde evliliğin ulusal yasalara uygun olarak yapılacağı belirtilmiş ve bu konuda devletlere düzenleme yapma inisiyatifi verilmiştir. Devletler tarafından evlenme hakkı ile ilgili bazı usul şartları getirebilir ise de bu şartların hakkın özüne dokunmaması gerekmektedir (AİHM, F/İsviçre, B. No: 11329/85, 18/12/1987, para. 32). Evlenme hakkını aşırı derece zorlaştıran prosedürlere yer verilmesi veya bunların ayrımcı bir şekilde uygulanması AİHS'ye aykırılık teşkil edecektir (AİHM, K.M./Birleşik Krallık, B. No: 30309/96, 9/4/1997, para. 2). Nitekim AİHM'nin 2010 tarihli O'Donoghue ve Diğerleri/Birleşik Krallık kararında; *“evlilik için yüksek dosya ücreti ödeme zorunluluğunun muhtaç kimseler açısından evliliğe ciddi bir engel oluşturduğunu tespit ederek bunun evlilik hakkının özünü ihlal eder nitelikte”* olduğu vurgulanmaktadır (TIHEK, K. No: 2022/175, 15/3/2022, para. 36).

40. Bireylerin evlenme hakkı, aynı zamanda Anayasa'nın 17'nci maddesinde yer alan kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkıyla da doğrudan ilişkilidir. Gelişme kabiliyetine sahip yegâne varlık olan insanın toplum içinde biyolojik olarak maddi, bilgisel ve entelektüel açıdan ise manevi varlığını geliştirmek ihtiyacı bulunmaktadır. Temeli insan onuruna dayanan insan haklarının korunmasının en önemli amacı ise, insanın en temel ihtiyacı olan maddi ve manevi varlığını korumaktır. Bu çerçevede bireyin biyolojik ve sosyal açıdan ihtiyacı olan temel haklarından evlenme hakkının ihlal edilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını korumasına ve geliştirmesine de ket vuracaktır (TIHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 38).

41. Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 1'inci maddesinin ikinci bendi, *“Bu sözleşme, Taraf Devletlerin vatandaşları ile vatandaş olmayanlar arasında getirdiği farklara, dışlamalara, kısıtlamalara veya tercihlere uygulanmayacaktır.”*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

hükümünü; 6701 sayılı Kanun'un "*Ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller*" başlıklı 7'nci maddesi ise: "*(1) Bu Kanun kapsamında ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller ve istisnalar şunlardır: ... g) Vatandaş olmayanların ülkeye giriş ve ikametlerine ilişkin şartlarından ve hukuki statülerinden kaynaklanan farklı muamele.*" hükmünü ihtiva etmektedir. Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesinin (CERD) Vatandaş Olmayanlara Karşı Ayrımcılık konulu 30 No.lu Tavsiye Kararında ise şu hususlara yer verilmiştir: "*1'inci maddenin ikinci bendini yorumlarken temel ayrımcılık yasağının göz ardı edilmemesi gerekir; bu nedenle, bu bent özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinde tanınan ve ilan edilen hak ve özgürlüklerden hiçbir şekilde ayrı tutularak yorumlanmamalıdır.*"

42. Yukarıda belirtilen ayrımcılık yasağı ile ilgili genel ilkelerin somut olaya uygulanması noktasında ise Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ile 6701 sayılı Kanun'un ayrımcılık yasağına ilişkin hükümlerini ele almak gerekmektedir. Anayasa'nın 10'uncu maddesinde ve 6701 sayılı Kanun'da eşitlik ilkesinden vatandaş, uyrukluk gibi ayrımlar olmaksızın herkesin yararlanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla eşitlik ilkesi ile ayrımcılık yasağının korumasından sadece Türk vatandaşları değil aynı zamanda hukuki statüsü farklı olan ülke içindeki yabancılar da yararlanabilecektir (TIHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 44).

43. Nevşehir Belediye Meclisi tarafından nikâh ücretlerine ilişkin tarife değişikliği kararının mahiyetini ortaya koyabilmek bakımından Belediyenin yazılı görüşünde değindiği hususları ve Belediye Başkanı R.A.'nın açıklamalarını birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Zira Belediye Başkanı, 20/5/2024 tarihinde basına vermiş olduğu demeçte, "*Nevşehir'de yaşayan yabancıların bir de nikâh ücreti var. Nikâh ücreti 750 lira, onu da 15 bin lira yapıyoruz. Bol bol evlenebilirler. Bu şehirde bu konulardan dolayı huzursuz olan varsa başka şehre gidebilir. Devletimiz muhacir kardeşlerimizi korumak, kollamak istiyorsa tabii ki koruyabilir, kollayabilir ama benim şehrimde olmaz. Ben, Nevşehir'de sosyolojik yapımızın bozulmasını istemiyorum. Hepimizin ailesi, çocuğu var. Bu şehrin sosyolojik yapısı her geçen gün tehlikeye giriyor. Bundan dolayı biri beni eleştirirse hiç umurumda olmaz. Eleştiren adam da siyaseten eleştirir. Şehrini düşünen adam eleştirmez. (...)Bu konuda sıkıntısı olan varsa başka şehre gidebilir. Suriyelilerin bu şehirden ve ülkeden gitmesine karşı çıkan ABD, bizim sosyolojik yapımızı bozamaz. Yapımız riske gidiyor. Benim 10 yaşındaki çocuğum bağımlı yapılıyorsa kimse kusura bakmayacak.*" ifadelerine yer vermiştir.

44. Nevşehir Belediye Başkanı R.A.'nın 20/5/2024 tarihli açıklamalarının ardından 21/5/2024 günü, Nevşehir Belediye Başkanlığı resmi web sitesinde "*Nevşehir Belediye Başkanı R.A.'nın, kentte yaşayan sığınmacılar için su tarifi ve nikâh işlemi ücretlerine zam yapacakları açıklamasına vatandaşlardan büyük destek geldi.*" başlıklı haber yayınlanmıştır. Haberde, "*Belediye Başkanı R.A., sığınmacılar için su tarifi ve nikâh işlemi ücretlerine zam yapacaklarına*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

dair düzenlediği basın toplantısında yaptığı açıklamalar ile ilgili gazetecilerin sorularını cevaplandırdı. Kamuoyu ile paylaştığı bu açıklamalarının ardından vatandaşlardan yüzde 90 oranında olumlu dönüşler aldığını belirten A., 'Vatandaşlarımızın önemli bir kısmı bizi destekliyor. Yüzde 10'luk bir kısım var, bunla ilgili eleştirilerde bulunan. Onların da ne dediği benim umurumda değil. Niye? Onlar da başka bahanelerle sırf muhalefet olsun diye eleştiri yapıyor. Şehirde var olan sorunu en iyi şehirde yaşayanlar bilir. Şehirdeki var olan problemi en iyi bu şehrin insanları bilir. Bir de sosyal medyada, ağızlarından salya akarcasına ırkçılıkla suçlayanlar var. Onlara da diyorum ki: Ben ırkçı değilim. Ama siz, şehrin huzurunda problem gördüğü için bu tür bir karar alan belediyeye ve başkanına ağızınızdan salyalar akarcasına hakaret ediyorsanız, alın götürün, siz besleyin. Evinize götürmenize hiçbir mahsuru yok veya sizin her türlü desteği vermenizde hiçbir mahsuru yok. Ben, ilk önce Nevşehirlinin ihtiyaçlarını gidermekle mükellefim. Çünkü Nevşehirlinin ihtiyaç giderilsin diye ben vergi alıyorum ve bana devletten İller Bankası'ndan para geliyor. Bunu önceleyerek ve Nevşehirliye bununla hizmet götürmek zorundayım. 10 bin 800 insana nasıl bakayım kardeşim? Şehrin sosyolojisini bozan bir durumla karşı karşıyayız. Türkiye ortalamasının çok çok üzerinde bir bizde yaşayan insan sayısı var. Bunu bilmeden İstanbul'dan, Ankara'dan, İzmir'den, Hatay'dan veya başka bir yerden ahkâm kesmek kolaydır. Üstelik bunun kararını alırken size sormayacağım. Üstelik ırkçı falan da değilim. Ben, her türlü insana hoşgörülle yaklaşılması gerektiğini bilecek bir gelenekten geliyorum ve öyle bir adaba sahibim. Üstelik ben, Nevşehirli'den başkasından emir almayacağımı söylemiştim. Sadece beni Nevşehirli ilgilendirir. Ondan sonrası hiç umurumda değil. Nevşehirli de bizim emrimiz altında olan birisi olsun diye beni belediye başkanı seçti. Dolayısıyla şehirden söylenenleri dikkate alır, ona göre tedbirlerim varsa onu alırım. Nevşehirli ne istiyorsa ben onu yaparım.' açıklamalarına yer verilmiştir.

45. R.A. tarafından yapılan işbu açıklamalardan 15 gün sonra 5/6/2024 tarihinde gerçekleştirilen Belediye Meclis Toplantısında alınan karar neticesinde yabancı uyruklulara yönelik uygulanan nikâh ücret tarifesinde değişikliğe gidilerek nikâh işlemleri sırasında yabancı uyruklu kişilerden 14.500,00 TL tercümanlık hizmet bedeli tahsil edileceği öngörülmüştür. 5/6/2024 tarihinden önce Nevşehir'de evlenmek isteyen yabancı uyruklu kişilerden yalnızca cüzdan bedeli alınırken bu tarihten sonra 14.500,00 TL tercümanlık ücreti tahsil edilmeye başlanmasına yönelik uygulama göz önüne alındığında yabancıların farklı bir etkiye maruz kaldığı değerlendirilmektedir.

46. Yabancı uyruklu kişilerin farklı bir etkiye maruz kalmalarının haklı ve meşru bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı ve amaçlanan hedef ile kullanılan araç arasındaki orantılı olup olmadığı hususunda; muhatap Belediyenin nikâh işlemlerine ilişkin ücretlerin belirlenmesinde 5393 sayılı Kanun ile 2464 sayılı Kanun ve sair mevzuat çerçevesinde takdir yetkisinin bulunduğu kabul edilmekle birlikte, bu takdir yetkisinin kullanımına ilişkin muhatap Belediyenin yazılı görüşünde sunduğu gerekçelerin dikkate alınması

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

gerekmektedir.

47. Belediye Başkanının nikâh ücretlerinin arttırılmasına ilişkin açıklamalarına yönelik olarak alınan muhatap görüş yazısında, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun 97’nci maddesi uyarınca belediyelerin, ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkili olduğu, Belediye Meclisince ücret tarifesinin herhangi bir etnik, dini, sınıfsal ayrımcılık yapılmaksızın, yapılan iş, harcanan zaman, yazışma ve salon maliyetleri ile personel durumunu dikkate alarak, yapılan işin daha masraflı olması, daha uzun sürmesi ve daha uğraştırıcı olması gibi farklılıkları göz önünde bulundurarak belirlendiği, belediyece belirlenen nikâh ücretlerinin de izah edilen farklılıklar göz önünde bulundurularak, nikâh işlemlerinin yapıldığı yere, nikâh işlemlerinin mesai saatleri içinde yahut dışında olmasına ve ayrıca ihtiyaç duyulacak tercümanlık hizmeti nedeniyle nikâh işlemleri yaptıran kişilerin yabancı uyruklu olup olmamasına ve Türkçe bilip bilmemesine göre değişiklik gösterdiği, yabancılara nikâh ücreti tarifelerine ilişkin belediyece yabancılara özel olarak alınan bir karar bulunmadığı, vatandaş yahut yabancı ayrımı gözetmeksizin tarifenin yıllık olarak belirlendiği, yabancılar yönünden alınmış olan kararın ise tercümanlık hizmeti ile sınırlı olduğu, Türkiye Çevirmenler Derneğinin 2024-1 dönemi asgari ücret tarifesinde resmi daireler için sözlü çeviri taban fiyatının KDV ve stopaj vergileri hariç 9.000,00 TL seviyelerine ulaşırken, simültane çeviri için tarifenin dolar üzerinden belirleneceğinin ifade edildiği, bu kapsamda uygulanan ücret tarifesindeki değişikliğin vatandaş olup olmama ve Türkçe bilip bilmeme farklılığından kaynaklandığı ifade edilmiştir.

48. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “*Meclisin görev ve yetkileri*” başlıklı 18’inci maddesi belediye meclisinin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Bu kapsamda, ilgili maddenin (f) bendinde “*Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek*” hükmü ile belediye meclisine bu konuda da görev ve yetki verilmiştir. Yine 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun “*Ücrete tabi işler*” başlıklı 97’nci maddesi “*Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye’ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir*” hükmünü ihtiva etmektedir. 5393 sayılı Kanun gereğince belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve bütçe, kesin hesap, çalışma programı, imar planı ve programı, borçlanma, ücret tarifeleri, belediye taşınmazları ile ilgili kararlar belediye meclisi tarafından alınmaktadır. Dolayısıyla gerek Belediye Kanunu gerekse de Belediye Gelirleri Kanunu, belediyelere nikâh ücret tarifesini düzenleme yetkisi ve görevi vermektedir. Bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde, muhatap Belediyece nikâh işlemlerinde tercümanlık hizmeti için ücret tayin edilmesinin, gelir sağlama amacına yönelik haklı ve meşru gerekçelere dayandığı yönünde bir kanaat oluşmaktadır.

49. Anayasa’nın 13’üncü maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik, öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, para. 38). Nikâh işlemlerine ilişkin olarak resen incelemenin konusunu oluşturan muhatap Belediyenin takdir yetkisi, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesi doğrultusunda kullanılmalıdır. Bu kapsamda nikâh işlemlerinde tercümanlık hizmeti için belirlenen ücretin tayin edilmesi hususunda, elde edilmek istenen kamu yararı ile bu ücrete tabi tutulan kişilerin hakları arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, nikâh işlemlerinde tercümanlık hizmeti için belirli bir ücret ödenmesinin Anayasa'nın öngördüğü sınırlar dâhilinde makul, gerekli ve orantılı bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

50. Muhatap Belediye tarafından gönderilen görüş yazısı ekinde, 2024 yılında evlenen yabancıların sayısını gösterir tabloya yer verilmiştir. Tablo verilerine göre, 1/1/2024-4/6/2024 tarihleri arasında 43, 5/6/2024 tarihinden sonra ise 10 çift evlenme işlemleri için Nevşehir Belediyesine başvurmuştur. Bu veriler, nikâh işlemlerinde talep edilen tercüme ücretinin yabancı uyruklu bireylerin evlenme taleplerini ciddi şekilde azalttığını ortaya koymaktadır. Bu çiftlerden 25'inde taraflardan birinin Suriye uyruklu olduğu tespit edilmiştir. Toplam başvuruların 25'inde taraflardan birinin Suriye uyruklu olduğu dikkate alındığında, bu uygulamanın büyük ölçüde Suriyeli bireyler üzerinde yoğunlaştığı ve halihazırda ülkemizde geçici koruma statüsü altında bulunan bu grubun nikâh hizmetlerine erişimini orantısız şekilde zorlaştırdığı görülmektedir.

51. Muhatap tarafından sunulan görüş yazısı ekinde yer alan Türkiye Çevirmenler Derneği'nin 2024 yılı çeviri fiyat listesine göre, yazılı çeviri hizmetlerinde uygulanacak ücretler dillerin gruplandırılmasına göre değişmektedir. En yüksek grupta yer alan diller için dahi teknik, hukuki, ticari, tıbbi, edebi ve resmi çeviri türlerinde sayfa başına belirlenen ücret 1.300 TL olarak belirlenmiştir. Resmi dairelerde yapılan sözlü çeviri hizmetleri için ise 1. grup dillerde 5.000 TL, 2. grup dillerde 6.000 TL, 3. grup dillerde 7.000 TL, 4. ve 5. grup dillerde sırasıyla 8.000 TL ve 9.000 TL ücret tarifesi öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, acil veya özel işlem gerektiren (örneğin, baskı, reklam metni, fotomontaj, tablolaştırma) çevirilerde fiyatın %50 oranında artırılacağı, benzer şekilde özel yazı karakterleri içeren çevirilerde de %50 oranında ek ücret uygulanabileceği belirtilmiştir. Sayfa standartları açısından, bir çeviri sayfasının 20 satırdan oluştuğu, bir satır uzunluğunun ise yaklaşık 50 vuruş olarak hesaplandığı ifade edilmiştir. Türkiye Çevirmenler Derneği'nin belirlediği resmi tercümanlık ücret tarifeleri esas alındığında, muhatap Belediye tarafından talep edilen 14.500,00 TL ücretin, çeviri hizmetleri için geçerli olan mevcut piyasa ücretlerinden önemli ölçüde yüksek olduğu görülmektedir.

52. Her ne kadar muhatap Belediye tarafından nikâh işlemlerinde tercümanlık hizmeti için ücret tayin edilmesinde haklı ve meşru gerekçelere dayanıldığı kanaati oluşsa da, muhatap Belediye tarafından

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

sunulan tabloda yer alan verilere göre yılın ilk yarısında 43 olan başvuru sayısının 5/6/2024 tarihinden sonra 10'a düştüğü, bu durumun nikâh işlemlerinde talep edilen yüksek tercüme hizmeti bedelinin özellikle belirli grupların evlenme taleplerini ciddi şekilde azaltmasına yol açtığı, Belediye tarafından belirlenen bu ücretin Türkiye Çevirmenler Derneği'nin resmi tercümanlık ücret tarifeleriyle kıyaslandığında oldukça yüksek olduğu ve Belediye Başkanı R.A.'nın açıklamaları göz önüne alındığında nikâh işlemleri esnasında tahsis edilen tercüme ücretlerinin, makul, gerekli ve orantılı bir ölçü gözetmeksizin belirlendiği değerlendirilmektedir.

53. Oysa nikâh hizmeti, günümüzde yerel yönetim olan belediyeler tarafından sunulan kamu hizmeti niteliği taşıyan münhasıran belediyelere bırakılmış bir hizmettir. Kamu hizmeti, AYM tarafından *“Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.”* (AYM, E. 1994/71, K. 1995/23, 28/6/1995) şeklinde tanımlanmıştır. Belediyelerin özellikle kendisine mevzuatla verilen ve tekel niteliğinde olan imar, kanalizasyon, su, nikâh gibi hizmetlerin sunumunda adil, şeffaf, hesap verilebilir ve sosyal devlet ilkesine uygun hareket etmesi gerekmektedir. Tüketicilerin söz konusu hizmetleri, alternatif bir kişi veya kurumdan talep etme imkânının bulunmaması hususu da gözetildiğinde belediyelerin, hizmetlere ilişkin tarife ücretlerini fahiş olarak belirlemesi, nikâh hizmetlerine erişimi de zorlaştıracak ve belediyelere Kanunla verilen tekel yetkisinin kötüye kullanımı olacaktır. Sözleşmede güçlü olan tarafın tekel yetkisini kötüye kullanması ayrıca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27'nci maddesinde sözü edilen “ahlaka aykırılık” kavramı kapsamında da değerlendirilebilecek bir husustur (TİHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 50).

54. Yukarıda izah edilen nedenlerle, somut olayda Nevşehir Belediye Meclisi Kararının, evlenme ve aile kurma hakkı kapsamında yabancılara yönelik olarak Belediyenin sunduğu nikâh hizmetinde dil, ırk ve etnik köken temelinde ayrımcılık içerdiği, ilde bulunan yabancılara yönelik aile kurma ve evlenme hakkı açısından haklılaştırılmayan, orantısız ve makul bir gerekçeye dayanmayan farklı bir muamele olduğu ve bu nedenle 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

55. Bu çerçevede somut olayda gerçekleşen ayrımcılık yasağı ihlali bakımından; ihlalin etki ve sonucunun ağırlığı, nikâh hizmetinin yürütülmesinde muhatabın mevzuat uyarınca sahip olduğu yetkinin çerçevesi ve hizmet sunumunun bir tarafı olan muhatabın kamu tüzel kişiliğine sahip olması sebebiyle güçlü konumda bulunması, uygulamanın süregelen bir uygulama olması ve ayrımcılık yasağından etkilenebilecek kişi sayısının artma ihtimali göz önünde bulundurularak, ihlal konusu eylemle ilgili muhatap Nevşehir Belediye Başkanlığına üst sınırdan idari para cezasının uygulanmasına karar verilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

V. KARAR

A. Resen İncelemede AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap Nevşehir Belediye Başkanlığı hakkında 204.285,00 TL
(İkiYüzDörtBinİkiYüzSeksenBeş TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine
başvurulabileceğine,

6/5/2025 tarihinde İsmail AYAZ ve Muhammet Ecevit CARTİ'nin ilave görüşleri ile OY
BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan
(İzinli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Ünal SADE
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: 2025/299 Nevşehir Belediye Başkanlığı Hakkında Yapılan Resen İnceleme Kurul Kararı İsmail
AYAZ ve Muhammet Ecevit CARTİ İlave Görüşü (2 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

28.05.2025

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı : Nevşehir Belediye Başkanlığı Hakkında Yapılan Resen İnceleme
Karar Numarası : 2025/299

Nevşehir Belediyesi hakkında Kurulumuz tarafından başlatılan resen inceleme kapsamında; anılan Belediye tarafından Arapça yazılı tabela, poster gibi ilan, reklam ve tanıtım materyalleri bulunduran iş yerlerinde bu materyallerin kaldırılması ve nikâh ile su ücretlerinde yabancı uyruklu kişilere farklı tarife belirlenmesi şeklindeki üç temel iddianın ayrımcılık yasağı ihlali oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir.

Evlenme ve aile kurma hakkı kapsamında Belediyenin sunduğu nikâh hizmetinde yabancılara yönelik farklı tarife belirlemesinin dil, ırk ve etnik köken temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği görüşüne katılmakla beraber Arapça tabelaların kaldırılmasıyla ilgili iddialar kapsamında da ayrımcı bir muamele olduğu ve ihlal oluşturduğuna dair karar verilmesi gerektiği tarafımızca değerlendirilmektedir. Kurulumuz tarafından verilen kararda Arapça yazılı materyallerin kaldırılmasına ilişkin herhangi bir Meclis Kararı veya ilgili materyallerin kaldırıldığına dair basına yansıyan bir haber olmadığı, uyarı düzeyinde kaldığı ve bu nedenle uygulanan farklı bir muamele bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık Türleri" başlıklı 4/1-b maddesinde *ayrımcılık talimatı verme* bir ayrımcılık türü olarak sayılmakta olup *bir kişinin kendi nam veya hesabına eylem ve işlemlerde bulunmaya yetkili kıldığı kişilere veya bir kamu görevlisinin diğer kişilere verdiği ayrımcılık yapılmasına yönelik talimat* şeklinde tanımlanmıştır. Nevşehir Belediye Başkanı R.A.'nın seçilmesinin ardından ilk talimatının Arapça tabelaların kaldırılması olduğu ve zabıta ekiplerinin bu işletmelere denetim başlattığına dair haberler yerel ve ulusal medyanın yanı sıra anılan Belediyenin web sitesinde ve kurumsal sosyal medya hesaplarında da yayınlanmış olup söz konusu habere ait görsellerde fiili olarak denetim yapan zabıta memurlarının olduğu görülmektedir (Bkz. <https://www.nevsehir.bel.tr/haber-detay/9238/baskan-ari-nin-ilk-talimati-arapca-tabelalarin-kaldirilmasi-oldu>). Söz konusu haberlerde anılan Belediye Başkanının ilk talimatının ayrımcılık bir tutum içeren bu şekilde olduğunun vurgulanması ve Kurumumuzca başlatılan resen inceleme kapsamında yapılan yazışmalar sonrasında dahi söz konusu haberlerin Belediyenin web sitesi ile sosyal medya hesaplarından halen kaldırılmamış olması ayrımcı tutumun sahiplenildiğini göstermekte olup bu tutum ilgili Belediye Başkanı tarafından basına verilen demeçler ile birlikte değerlendirildiğinde sadece Arapça tabelaların kaldırılacağı ve bu hususta işlem uygulanacağı yönündeki iddialar kapsamında da ayrımcılık yasağının ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr
İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No: